JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
PAOLO MENGOZZI
17 päivänä tammikuuta 2013 [1]

Asia C-118/10

Euroopan komissio
vastaan

Euroopan unionin neuvosto

Valtiontuet — Neuvoston toimivalta — SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmas alakohta — Voimassa olevat tukijärjestelmät — Ehdotus aiheellisiksi toimenpiteiksi — Vaikutukset — Asetus N:o 659/1999 — Maatalousmaan hankkimista koskevat investointituet Latviassa

1. Komissio vaatii tämän oikeudenkäynnin kohteena olevalla kanteella unionin tuomioistuinta kumoamaan Latvian tasavallan viranomaisten suunnitelmasta myöntää valtiontukea maatalousmaan hankkimiseksi 1 päivän tammikuuta 2010 ja 31 päivän joulukuuta 2013 välisenä aikana 16.12.2009 tehdyn neuvoston päätöksen 2009/991/EU (jäljempänä riidanalainen päätös). [2]

2. Komissio on riitauttanut kolmella muulla samanaikaisesti nostamallaan kanteella myös neuvoston päätökset, jotka liittyvät Liettuan tasavallan (asia C-111/10), Puolan tasavallan (asia C-117/10) ja Unkarin tasavallan (asia C-121/10) myöntämiin samankaltaisiin tukiin.

3. Kaikissa kanteissa tuodaan esiin sama arkaluonteinen kysymys: onko komission ehdotus aiheellisiksi toimenpiteiksi SEUT 108 artiklan 1 kohdan (tai asian C-117/10 osalta EY 88 artiklan 1 kohdan) nojalla toteutetun jäsenvaltioissa voimassa olevien tukijärjestelmien jatkuvan seurannan yhteydessä kyseisen toimielimen kyseisen järjestelmän soveltuvuudesta sisämarkkinoille esittämä lopullinen kanta, joka on omiaan estämään sen, että neuvosto käyttää sille SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa (tai EY 88 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa) annettua toimivaltaa hyväksyä tuet SEUT 107 artiklasta (tai EY 87 artiklasta) ja muista sovellettavista säännöistä poiketen, jos tämä on poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi perusteltua?

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

4. SEUT 108 artiklan 1 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Komissio seuraa jatkuvasti jäsenvaltioiden kanssa niiden voimassa olevia tukijärjestelmiä. Se tekee jäsenvaltioille ehdotuksia sisämarkkinoiden asteittaisen kehittämisen tai sisämarkkinoiden toiminnan kannalta aiheellisiksi toimenpiteiksi.”

1 — Alkuperäinen kieli: italia.
2 — EUVL L 339, s. 34.

5. Kyseisen artiklan 2 kohdan kolmannessa ja neljännessä alakohdassa määrätään seuraavaa:

”Jäsenvaltion pyynnöstä neuvosto voi yksimielisesti päättää, että tukea, jota tämä jäsenvaltio myöntää tai aikoo myöntää, pidetään 107 artiklan määräyksistä tai 109 artiklassa tarkoitettujen asetusten säännöksistä poiketen sisämarkkinoille soveltuvana, jos tällainen päätös on poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi perusteltu. Jos komissio on aloittanut kyseistä tukea koskevan, tämän kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetun menettelyn, asianomaisen jäsenvaltion neuvostolle osoittama pyyntö keskeyttää menettelyn siihen asti, kunnes neuvosto on esittänyt kantansa.

Jos neuvosto ei kuitenkaan ole esittänyt kantaansa kolmen kuukauden määräajassa pyynnöstä, komissio tekee päätöksen asiassa.”

6. Koska nyt käsiteltävää asiaa koskevat oikeussäännöt ovat olennaisilta osin samat kuin asiassa C-117/10, viittaan Latvian liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn asiakirjan (jäljempänä vuoden 2003 liittymisasiakirja)[3] liitteessä IV olevan 4 luvun, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999,[4] maatalousalan valtiontuesta annettujen yhteisön suuntaviivojen (jäljempänä vuoden 2000 maatalouden suuntaviivat)[5] sekä vuosiksi 2007–2013 annettujen maa- ja metsätalousalan valtiontukea koskevien suuntaviivojen (jäljempänä vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivat)[6] asiaa koskevien määräysten ja säännösten osalta kyseisessä asiassa tänään esittämäni ratkaisuehdotuksen 5–16 kohtaan.

7. Euroopan unionin virallisessa lehdessä 15.3.2008 julkaistussa tiedonannossa[7] komissio totesi asetuksen N:o 659/1999 19 artiklan 1 kohdan mukaisesti Latvian ”hyväksyvän ehdoitta” vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohtaan sisältyvät aiheelliset toimenpiteet, mistä Latvian viranomaiset olivat ilmoittaneet komissiolle kirjeitse 20.2.2007.

II Asian käsittelyn aikaisemmat vaiheet ja riidanalainen päätös

8. Komission vuonna 2005 julkaisemassa tiedonannossa vuoden 2003 liittymissopimuksen liitteessä IV olevan 4 luvun 4 kohdassa määrätyn menettelyn mukaisesti ilmoitetuista tuista, joita vuonna 2004 liittyneet jäsenvaltiot halusivat pidettävän liittymispäivää seuraavan kolmannen vuoden loppuun asti EY 88 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna voimassa olevana valtiontukena, mainitaan Latvian ilmoittamien toimenpiteiden joukossa tukijärjestelmä nimeltä ”Maatalousmaan hankkimiseksi myönnettäviä lainoja koskeva ohjelma”.[8]

9. Latvia otti kyseisen järjestelmän käyttöön vuonna 2002. Sen soveltaminen keskeytettiin kuitenkin 1.1.2006, koska tähän tarkoitukseen varattu määräraha loppui vuoden 2005 lopussa. Tuet myönnettiin viljelijöille (luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt) investointien rahoittamiseen tarkoitettujen pitkäaikaisten (enintään 20 vuoden) lainojen korkotuen muodossa. Tuki myönnettiin tietyin edellytyksin, jotka koskivat korkokantaa, lainan enimmäismäärää, lainanottajan maataloustuotannosta saamaa tuottoprosenttia, lainanottajan verotusasemaa ja lainanottajan pääomaa (jonka on suurimmaksi osaksi kuuluttava Latvian kansalaisille tai siellä pysyvästi asuville).

3 — Asiakirja Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu (EUVL L 236, erityisesti s. 798).

4 — EYVL L 83, s. 1.

5 — EYVL 2000, C 28, s. 2.

6 — EUVL 2006, C 319, s. 1.

7 — EUVL C 70, s. 11.

8 — EUVL C 147, 17.6.2005, s. 2. Latvian osalta kyseisen järjestelmän nimi on mainittu 23 kohdassa. Komissio esittää kanteessa, että tämä ilmoitus on tehty liittymissopimuksen liitteessä IV olevan 3 jakson 1 c kohdan mukaisessa menettelyssä, jota ei kuitenkaan sovelleta ”EY:n perustamissopimuksen liitteessä I lueteltujen tuotteiden tuotantoon, jalostukseen tai kaupan pitämiseen liittyviin toimiin” (tuotteet, joihin sovelletaan yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevia perustamissopimuksen määräyksiä).

10. Komissio pyysi 30.5.2005 päivätyllä kirjeellä jäsenvaltioilta ehdotuksia maatalousalan tukia koskevien sääntöjen yksinkertaistamiseksi. Useat jäsenvaltiot pyysivät komissiota pitämään voimassa mahdollisuuden myöntää tukia maatalousmaan hankkimiseksi tehtäville sijoituksille ja ehdottivat asetuksen N:o 1857/2006 4 artiklan 8 kohdan kumoamista sekä maatalousmaan hankkimisen sisällyttämistä investointitukikelpoisiin kuluihin, kuten vuoden 2000 maatalouden suuntaviivoissa jo määrättiin. Latvia ei esittänyt tällaista ehdotusta.

11. Latvian viranomaiset pyysivät 17.11.2009 päivätyllä kirjeellään ”maatalous- ja kalastusasioista” vastaavaa neuvostoa hyväksymään poikkeuksellisesti Latviassa sijaitsevan maatalousmaan hankkimiseksi myönnettävät tuet EY 88 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan nojalla. Kyseinen jäsenvaltio toimitti 3.12.2009 neuvostolle lisätietoja. Neuvosto teki riidanalaisen päätöksen yksimielisesti 16.12.2009 (kahdeksan valtuuskuntaa pidättäytyi äänestämästä). Kyseisen päätöksen 1 artiklan sanamuoto on seuraava:

”Latvian viranomaisten maatalousmaan hankkimiseksi annettavia lainoja varten myöntämä poikkeuksellinen valtiontuki, jonka suuruus on enintään 8 miljoonaa Latvian latia ja joka myönnetään 1 päivän tammikuuta 2010 ja 31 päivän joulukuuta 2013 välisenä aikana, katsotaan sisämarkkinoille soveltuvaksi.”

12. Sisämarkkinoille soveltuvaksi todettua tukea kuvataan päätöksen johdanto-osan yhdeksännessä ja kymmenennessä perustelukappaleessa seuraavasti:

”9. Myönnettävän valtiontuen määrä on enintään 8 miljoonaa Latvian latia, jonka avulla noin 1 000 viljelijää voisi ostaa yhteensä 70 000 hehtaaria maatalousmaata vuosina 2010–2013. Tukea voidaan myöntää valtion ja kuntien omistaman maan sekä luonnollisten henkilöiden omistaman maan hankkimiseen.

10. Valtiontuki myönnetään lainojen korkotukena, joka kattaa neljä prosenttiyksikköä pankin soveltamasta vuotuisesta korosta. Jos kuitenkin vuotuinen korko on alle neljä prosenttiyksikköä, lainanottajan maksama tosiasiallinen korko korvataan kokonaisuudessaan.”

III Asian käsittely unionin tuomioistuimessa ja asianosaisten vaatimukset

13. Komissio on nostanut tämän oikeudenkäynnin kohteena olevan kanteen unionin tuomioistuimen kirjaamoon 26.2.2010 toimittamallaan asiakirjalla. Liettuan tasavalta hyväksyttiin 16.9.2010 annetulla määräyksellä väliintulijaksi tukemaan neuvoston vaatimuksia.

14. Komissio vaatii unionin tuomioistuinta kumoamaan riidanalaisen päätöksen ja velvoittamaan neuvoston korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Neuvosto vaatii unionin tuomioistuinta hylkäämään kanteen perusteettomana ja velvoittamaan komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Liettua vaatii unionin tuomioistuinta hylkäämään kanteen perusteettomana.

IV Kanne

15. Komissio esittää kanteensa tueksi neljä perustetta, jotka koskevat riidanalaisen päätöksen tekemistä koskevan neuvoston toimivallan puuttumista, harkintavallan väärinkäyttöä, toimielinten välisen vilpittömän yhteistyön periaatteen loukkaamista ja ilmeistä arviointivirhettä.

A *Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee neuvoston toimivallan puuttumista*

16. Komissio vetoaa ensimmäisessä kanneperusteessaan, joka koskee neuvoston toimivallan puuttumista, lähinnä siihen, että vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohdassa esitetty ehdotus aiheellisiksi toimenpiteiksi yhdessä sen kanssa, että Latvia on hyväksynyt tämän ehdotuksen, muodostavat ”päätöksen”, jolla komissio on todennut riidanalaisessa päätöksessä hyväksytyt tukijärjestelmät sisämarkkinoille soveltumattomiksi kyseisten suuntaviivojen koko soveltamisjakson ajaksi eli 31.12.2013 saakka. Komissio mainitsee yhteisöjen tuomioistuimen 29.6.2004 [9] ja 22.6.2006 [10] antamat tuomiot, joita koskevan selvityksen osalta viittaan asiassa C-117/10 tänään antamani ratkaisuehdotuksen 27–31 kohtaan, ja katsoo, että sen aiemmuusperiaatteen nojalla, johon komissiolle ja neuvostolle SEUT 108 artiklan 2 kohdassa myönnettyjen toimivaltuuksien jako näiden tuomioiden mukaan perustuu, neuvosto ei olisi tässä tapauksessa toimivaltainen tekemään riidanalaista päätöstä.

17. Asianosaisten unionin tuomioistuimessa käymässä keskustelussa on tuotu esiin lähinnä neljä kysymystä. Ensimmäisessä on arvioitava, onko Latvian vuonna 2004 ilmoittama maatalousmaan hankkimiseksi myönnettäviä tukia koskeva järjestelmä säilyttänyt ”voimassa olevan tuen” aseman 31.12.2009 saakka, kuten komissio väittää ja neuvosto kiistää, jolloin se siis voisi olla vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohtaan sisältyvän aiheellisia toimenpiteitä koskevan ehdotuksen kohteena (ks. jäljempänä 1 jakso). Toinen kysymys koskee riidanalaisessa päätöksessä hyväksytyn tukijärjestelmän asemaa ja edellyttää erityisesti sen arvioimista, onko tämä järjestelmä, kuten komissio väittää, yhtenevä sen järjestelmän kanssa, joka oli edellä mainittujen suuntaviivojen 196 kohtaan sisältyvän aiheellisia toimenpiteitä koskevan ehdotuksen kohteena, vai onko se, kuten neuvosto puolestaan väittää, uusi ja erillinen tuki (ks. jäljempänä 2 jakso). Kolmas kysymys koskee asianomaisen jäsenvaltion hyväksymän aiheellisia toimenpiteitä koskevan ehdotuksen vaikutuksia (ks. jäljempänä 3 jakso). Neljäs kysymys edellyttää lopuksi vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohdassa esitetyn aiheellisia toimenpiteitä koskevan ehdotuksen ja Latvian tätä koskevan hyväksymisen ulottuvuuden määrittämistä (ks. jäljempänä 4 jakso).

1. Latvian maatalousmaan hankkimiseksi myöntämiä tukia koskevan järjestelmän asema 31.12.2009 saakka

18. Komission näkemys perustuu lähtökohtaan, jonka mukaan Latviassa ennen yhteisöön liittymistä käyttöön otettu maatalousmaan hankkimiseksi tehtävien sijoitusten tukijärjestelmä ei ole koskaan lakannut olemasta SEUT 108 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua olemassa olevaa tukea siitä lähtien, kun se ilmoitettiin komissiolle vuonna 2004, päivämäärään 31.12.2009 saakka.

19. Neuvosto pitää tätä lähtökohtaa virheellisenä. Se esittää ensinnäkin, että vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä IV olevan 4 luvun 4 kohdan mukaan Latvian vuonna 2004 ilmoittamaa tukijärjestelmää voitiin pitää voimassa olevan tuen kaltaisena vain liittymispäivää seuraavan kolmannen vuoden loppuun asti ja että komissiolla ei ollut oikeutta pidentää tällaisen järjestelmän soveltamista SEUT 108 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla ehdotuksella aiheellisiksi toimenpiteiksi, kuten se oli kuitenkin tehnyt vuosien 2007–2013 suuntaviivojen 196 kohdassa. Tällaisella ehdotuksella ei myöskään voisi olla sellaista vaikutusta, että sillä muutettaisiin primäärioikeuden määräyksiä, tässä tapauksessa vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä IV vahvistettua sääntöä. Viittaan tässä yhteydessä asiassa C-117/10 tänään antamani ratkaisuehdotuksen 44–47 kohtaan, joissa olen hylännyt neuvoston esittämät samansisältöiset perustelut.

9 — Asia C-110/02, komissio v. neuvosto, tuomio 29.6.2004 (Kok., s. I-6333).

10 — Asia C-399/03, komissio v. neuvosto (Kok., s. I-5629).

20. Neuvosto katsoo toiseksi, että koska riidanalaista tukijärjestelmää varten vahvistettu määräraha loppui vuoden 2005 lopussa eivätkä Latvian viranomaiset siten myöntäneet yhtään uutta lainaa vuodesta 2006 lähtien, tämä järjestelmä ei ollut 31.12.2005 lähtien enää voimassa. Todettakoon tältä osin, että komission esittämistä asiakirjoista ilmenee, mitä neuvosto ei kiistä, että Latvian komissiolle liitteessä IV olevan 4 luvun 4 kohdan mukaisessa menettelyssä vuonna 2004 ilmoittama tuki oli tarkoitettu sovellettavaksi vuoteen 2023 saakka, että tähän järjestelmään tehtiin joitain teknisiä muutoksia vuonna 2007 ja että mahdollisuudesta järjestelmän lisärahoitukseen säädettiin nimenomaisesti. Näissä olosuhteissa pidän oikeana kantajana olevan toimielimen päätelmää, jonka mukaan tämä järjestelmä voitiin ottaa milloin tahansa uudelleen käyttöön, ilman että se edellyttäisi lainsäädännön muuttamista ja että se menettäisi olemassa olevan tukijärjestelmän luonnettaan, vaikka sitä ei enää käytetty vuodesta 2006 lähtien.

21. Tästä syystä on katsottava, että kuten komissio esittää, Latvian vuonna 2004 ilmoittama maatalousmaan hankkimista koskeva tukijärjestelmä on säilyttänyt asemansa vuoden 2003 liittymisasiakirjan liitteessä IV olevan 4 luvun 4 kohdassa tarkoitettuna olemassa olevana järjestelmänä 31.12.2009 saakka, mistä päivämäärästä määrättiin vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohdassa päivämääränä, jolloin järjestelmä pitäisi saattaa suuntaviivojen mukaiseksi. Tästä seuraa, että tämä järjestelmä on hyvin voinut olla SEUT 108 artiklan 1 kohdassa ja asetuksen N:o 659/1999 18 artiklassa tarkoitettujen aiheellisten toimenpiteiden kohteena.

2. Riidanalaisessa päätöksessä hyväksytty tukijärjestelmä

22. Asianosaisten kesken on riidatonta, että sekä neuvoston hyväksymä tukijärjestelmä että Latvian vuonna 2004 ilmoittama tukijärjestelmä ovat lainan korkojen maksamiseen myönnettäviä tukia, joilla on tarkoitus kattaa neljä prosenttiyksikköä pankin soveltamasta vuosikorosta. Totean lisäksi, että Latvian viranomaisten neuvostolle lähettämän, 17.11.2009 päivätyn kirjeen eri kohdissa viitataan nimenomaisesti järjestelmään, joka otettiin Latviassa käyttöön vuonna 2002 ja ilmoitettiin komissiolle vuonna 2004 viitekehyksenä niiden pyyntöä varten, ja kyseisen kirjeen sanamuodosta ilmenee pikemminkin, että kyseinen jäsenvaltio pyysi neuvostolta lähinnä lupaa ottaa tämä järjestelmä ”uudelleen käyttöön” ajanjakson 2010–2013 ajaksi. Perustelut, joita neuvosto on esittänyt osoittaakseen näiden kahden järjestelmän erot ja joilla se on lähinnä pyrkinyt väittämään, että riidanalaisella päätöksellä hyväksytyn järjestelmän ajallinen ulottuvuus on erilainen, se hyödyttää eri oikeussubjekteja ja perustuu uusiin tosiseikkoihin ja oikeudellisiin seikkoihin, on mielestäni hylättävä samoin perusteluin kuin olen esittänyt asiassa C-117/10 tänään antamani ratkaisuehdotuksen 53, 54 ja 56 kohdassa, joihin tässä yhteydessä viittaan. Totean neuvoston väitteestä, jonka mukaan riidanalaisella päätöksellä hyväksytyn järjestelmän käyttöönotto edellyttäisi uutta oikeudellista kehystä, että neuvostolle lähetetystä, 17.11.2009 päivätystä kirjeestä ilmenee selvästi Latvian hallituksen aikomus olla tekemättä voimassa olevaan järjestelmään muita oleellisia muutoksia kuin rahoittaa se uudelleen.

23. Tässä tapauksessa on toisaalta kiistatonta, että määräraha, jonka Latvian viranomaiset vahvistivat vuonna 2002 komissiolle vuonna 2004 ilmoitetun tukijärjestelmän rahoittamiseksi, loppui vuoden 2005 lopussa ja että järjestelmää ei myöhemmin rahoitettu ainakaan riidanalaisen päätöksen tekemiseen mennessä. Oikeuskäytännöstä ilmenee, että sellaisen tukijärjestelmän uudelleen rahoittaminen, jolle jäsenvaltio on antanut erityisen määrärahan ja jonka komissio on hyväksynyt sellaisen ilmoituksen perusteella, joka käsittää tämän määrärahan, on uutta tukea.[11] Tätä oikeuskäytäntöä voidaan mielestäni soveltaa nyt käsiteltävään asiaan soveltuvin osin.

11 — Asia T-3/09, Italia v. komissio, tuomio 3.2.2011 (Kok., s. II-95), joka pysytettiin asiassa C-200/11 P, Italia v. komissio, 22.3.2012 annetulla määräyksellä. Ks. myös asetuksen N:o 659/1999 täytäntöönpanosta annetun asetuksen (EY) N:o 794/2004 4 artiklan 1 kohta ja 2 kohdan a alakohta.

24. Katson siis, että riidanalaisessa päätöksessä sisämarkkinoille soveltuvaksi todettu tukijärjestelmä on asetuksen N:o 659/1999 1 artiklan c alakohdassa tarkoitettu ”uusi tuki”, koska se on ”voimassa olevan tuen muutos”.[12] Tämän luonnehdinnan seurauksia tutkitaan jäljempänä (ks. 4 jakso).

3. Asianomaisen jäsenvaltion hyväksymän aiheellisia toimenpiteitä koskevan ehdotuksen vaikutukset

25. Viittaan asiassa C-117/10 tänään antamani ratkaisuehdotuksen 62–72 kohdassa esittämiini perusteluihin ja katson, että aiheellisia toimenpiteitä koskeva ehdotus, jonka sen kohteena oleva jäsenvaltio on hyväksynyt, on komission *lopullinen kannanotto* kyseisen tukijärjestelmän soveltuvuudesta sisämarkkinoille ja että sillä on *päätöksen oikeusvaikutuksia vastaavat sitovat oikeusvaikutukset*. Tällainen toimi on siis tämän ratkaisuehdotuksen 16 kohdassa mainitun unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella mielestäni omiaan estämään sen kanssa ristiriidassa olevien päätösten tekemisen SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan nojalla.

26. Tällä perusteella on määriteltävä yhtäältä sen kannanoton ulottuvuus, jonka komissio on esittänyt maatalousmaan hankkimiseksi myönnettyjen tukien soveltuvuudesta sisämarkkinoille vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohtaan sisältyvän aiheellisia toimenpiteitä koskevan ehdotuksen yhteydessä, ja toisaalta niiden velvollisuuksien ulottuvuus, joihin Latvia on sitoutunut hyväksyessään tämän ehdotuksen. Se, voidaanko mahdollisesti todeta, että neuvosto ei ole ollut toimivaltainen tekemään riidanalaista päätöstä, riippuu näet näiden kahden tutkimuksen lopputuloksesta. Tässä tapauksessa on lisäksi selvitettävä, mitä vaikutuksia on edellä 23 kohdassa tekemälläni päätelmällä, jonka mukaan neuvoston hyväksymä järjestelmä merkitsee muutosta asetuksen N:o 659/1999 1 artiklan c alakohdassa tarkoitettuun olemassa olevaan tukijärjestelmään.

4. Vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohtaan sisältyneiden aiheellisten toimenpiteiden ja Latvian hyväksynnän ulottuvuus

27. Olen huomauttanut asiassa C-117/10 tänään antamani ratkaisuehdotuksen 74 kohdassa, että vaikka vuosien 2007–2013 suuntaviivoissa omaksutaan kanta, jonka mukaan maatalousmaan hankkimiseksi tehtyihin sijoituksiin myönnettävät tuet eivät lähtökohtaisesti ole asetuksen N:o 1857/2006 4 artiklan 8 kohdan mukaisia, tällaista kannanottoa ei voida kuitenkaan sellaisenaan pitää lopullisena, koska silloin, kun kyseessä ovat käyttöön otettavat yksittäiset tuet tai tukijärjestelmät, komissio on kyseisten suuntaviivojen 183 kohdan perusteella kuitenkin velvollinen toteamaan ja julistamaan tämän soveltumattomuuden SEUT 108 artiklan mukaisessa valvontamenettelyssä. Tästä syystä olen hylännyt tämän oikeudenkäynnin kohteena olevan kanteen yhteydessä toistetun komission väitteen, jonka mukaan vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivoissa ”julistetaan” 31.12.2007 alkaen 31.12.2013 saakka sisämarkkinoille soveltumattomiksi kaikki – ja siten myös ne, joita ei ole vielä otettu käyttöön – sen vastaiset maatalousmaan hankintaa koskevat investointituet. Kuten neuvosto ja tässä oikeudenkäynnissä väliintulijana oleva Liettuan hallitus ovat mielestäni perustellusti huomauttaneet, tämän näkemyksen noudattaminen merkitsisi näet sitä, että komissiolle annettaisiin SEUT 108 artiklassa säädetystä menettelystä poikkeavaa sääntelytoimivaltaa.

28. Tässä yhteydessä olen katsonut vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohdassa esitetyn aiheellisia toimenpiteitä koskevan ehdotuksen ja asianomaisen jäsenvaltion antaman sitoumuksen yhteisvaikutuksen perusteella edellä mainitussa ratkaisuehdotuksessa, että komission kannanotto kyseisessä jäsenvaltiossa voimassa olevasta maatalousmaan hankkimiseksi myönnettäviä tukia koskevasta järjestelmästä on lopullinen ja että se estää sen, että neuvosto olisi toimivaltainen EY 88 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan nojalla (ks. 75 ja 76 kohta).

12 — Kyseessä järjestelmästä, joka sillä hyväksytään, erillinen muutos, joten tällä ei muuteta itse järjestelmää uudeksi tueksi.

29. Tässä tapauksessa Latvia on ilmoittanut kirjeitse hyväksyvänsä ”ehdoitta” [13] komission vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohdassa ehdottamat toimenpiteet ja ottanut näin ollen vastatakseen samalla tavoin kuin muut hyväksymisensä ilmoittaneet jäsenvaltiot velvollisuudesta muuttaa komissiolle vuonna 2004 ilmoittamaansa maatalousmaan hankintaa koskevaa tukijärjestelmää 31.12.2009 mennessä. Latvia on laiminlyönyt velvollisuutensa, kun se on pitänyt tämän järjestelmän voimassa eikä ole muuttanut sitä.

5. Päätelmät neuvoston toimivallasta tehdä riidanalainen päätös

30. Tässä tapauksessa on vielä selvitettävä, mitä seurauksia aiheutuu siitä, että riidanalaisen päätöksen kohteena oleva tuki on asetuksen N:o 659/1999 1 artiklan c alakohdassa tarkoitettu ”uusi tuki”.

31. Tämän ratkaisuehdotuksen 16 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee lähtökohtaisesti, että tämä seikka ei ole sellaisenaan ratkaiseva, jotta voitaisiin päätellä, että neuvosto ei voi olla SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitetulla tavalla toimivaltainen. Kuten olen jo täsmentänyt asiassa C-117/10 tänään antamani ratkaisuehdotuksen 50 kohdassa, unionin tuomioistuin näet hylkäsi edellä mainitussa asiassa komissio vastaan neuvosto 29.6.2004 antamassaan tuomiossa neuvoston esittämät vastaavanlaiset perustelut [14] ja selvensi, koska se piti parempana lähestymistapaa, joka perustuu riidanalaisten toimenpiteiden vaikutusten tarkasteluun, että kyseisen toimielimen SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmanteen alakohtaan perustuva toimivalta voidaan sulkea pois paitsi sellaisen tukitoimenpiteen osalta, jonka komissio on jo todennut sisämarkkinoille soveltumattomaksi, myös sellaisen erillisen toimenpiteen osalta, jota voidaan pitää ”uutena tukena”, jos nämä kaksi toimenpidettä *ovat niin erottamattomasti yhteydessä, että näyttäisi hyvin keinotekoiselta erottaa nämä tuet toisistaan*.

32. Tässä tapauksessa tällainen yhteys on mielestäni olemassa Latvian viranomaisten komissiolle vuonna 2004 ilmoittaman järjestelmän ja sen uudelleenrahoituksen välillä. Kun neuvosto on hyväksynyt tällaisen uudelleenrahoituksen, se on näet vapauttanut Latvian sitoumuksesta, jonka tämä antoi komissiolle tämän järjestelmän muuttamisesta, joten se on hyväksynyt EY 88 artiklan 1 kohdan mukaisesti tehdyn sopimuksen rikkomisen. Riidanalaisesta päätöksestä on seurannut komission kyseisen järjestelmän soveltuvuudesta sisämarkkinoille vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen 196 kohdassa omaksuman lopullisen kannanoton vaikutusten vesittäminen.

33. Näissä olosuhteissa ehdotan, että unionin tuomioistuin hyväksyy ensimmäisen kanneperusteen ja toteaa tämän ratkaisuehdotuksen 16 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti, että neuvosto ei ollut toimivaltainen tekemään riidanalaista päätöstä. Komission kanne on siten mielestäni hyväksyttävä ja riidanalainen päätös kumottava. Tutkin seuraavassa lyhyesti muut komission kanneperusteet siltä varalta, että unionin tuomioistuin ei noudata ehdottamaani ratkaisua.

13 — Ks. tiedoksianto, joka on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä C 70 15.3.2008.

14 — Neuvosto vetosi Portugalin hallituksen tukemana siihen, että riidanalainen tuki oli ”uusi tuki”, koska se oli uusi maksusuoritus, joka perustui muuhun kansalliseen säädökseen kuin asetuksiin, joilla oli otettu käyttöön komission sisämarkkinoille soveltumattomaksi toteama tukijärjestelmä, ja että sitä koskevat tukikelpoisuutta ja maksuja koskevat edellytykset olivat erilaiset kuin ne, joita sovellettiin näiden asetusten perusteella myönnettyihin tukiin (21 kohta).

B *Toinen ja kolmas kanneperuste, jotka koskevat harkintavallan väärinkäyttöä ja vilpitöntä yhteistyötä koskevan velvoitteen laiminlyöntiä*

34. Toinen ja kolmas kanneperuste ovat samat kuin asian C-117/10 toinen ja kolmas kanneperuste, joita olen käsitellyt lyhyesti kyseisessä asiassa tänään antamani ratkaisuehdotuksen 80–84 kohdassa. Koska ehdotan molemmissa tapauksissa, että unionin tuomioistuin hyväksyisi ensimmäisen kanneperusteen, nyt käsiteltävään asiaan voidaan mielestäni soveltaa tarkastelua, jonka olen esittänyt asiassa C-117/10 annetun ratkaisuehdotuksen edellä mainituissa 80–84 kohdassa, joihin näin ollen viittaan.

C *Neljäs kanneperuste, joka koskee poikkeuksellisten olosuhteiden olemassaoloa koskevaa ilmeistä arviointivirhettä sekä perustamissopimuksen rikkomista ja unionin oikeuden yleisten periaatteiden loukkaamista*

35. Komissio esittää neljännen kanneperusteensa yhteydessä lähinnä kaksi väitettä, jotka tutkin seuraavassa erikseen. Se vetoaa ensinnäkin siihen, että riidanalaista päätöstä rasittaa ilmeinen arviointivirhe, koska olosuhteet, joihin siinä vedotaan tukitoimenpiteiden hyväksymisen perustelemiseksi, eivät ole luonteeltaan poikkeuksellisia. Se väittää toiseksi, että nämä toimenpiteet ovat tavoiteltuihin päämääriin nähden suhteettomia erityisesti myönnetyn hyväksymisen keston vuoksi.

36. SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitettujen ”poikkeuksellisten olosuhteiden” käsitteestä yleisesti, neuvostolle kyseisessä artiklassa annetun toimivallan käyttöön liittyvän harkintavallan luonteesta ja ulottuvuudesta sekä unionin tuomioistuimen sen nojalla tehtyihin päätöksiin kohdistaman valvonnan rajoista viittaan asiassa C-117/10 tänään antamani ratkaisuehdotuksen 86 ja 87 kohtaan.

1. Ensimmäinen väite, joka koskee SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitettujen poikkeuksellisten olosuhteiden olemassaoloa koskevaa ilmeistä arviointivirhettä

37. Komissio väittää ensinnäkin, että riidanalaisessa päätöksessä esitetään virheellisesti poikkeuksellisina olosuhteina joitakin *Latvian maatalousalan rakenteellisia ongelmia.* Olen tältä osin ensinnäkin komission kanssa yhtä mieltä siitä, että seikat, joihin neuvosto viittaa riidanalaisen päätöksen johdanto-osan toisessa perustelukappaleessa, eli se, että ”Latvian maatilojen *kokorakenne on epäedullinen*”, ”Latvia saa jäsenvaltioista *kaikkein vähiten suoria tukia* vuoden 2003 liittymisasiakirjassaan määrätyn asteittaisen käyttöönottomenettelyn mukaisesti” ja ”*maataloustulot ovat alhaiset*”[15] sekä tämän päätöksen johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa mainittu seikka, että tietty osuus maatalousmaasta on muiden kuin viljelijöiden omistuksessa ja hallinnassa, eivät ole sellaisenaan SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitettuja poikkeuksellisia olosuhteita. Kyseessä ovat näet yhtäältä tekijät, joilla vain kuvataan Latvian maatalouden rakennetta (maatilojen pieni koko, alhainen tulotaso), toisaalta ne koskevat sellaisten suoraa tukea[16] koskevien säädösten soveltamista, joista määrättiin asiakirjoissa, jotka hyväksyttiin kyseisen jäsenvaltion liittyessä unioniin. Se, että nämä tekijät eivät liity suhdanteisiin, merkitsee sitä, että ne eivät ole tarvittavalla tavalla poikkeuksellisia.

15 — Kursivoinnit tässä.

16 — Vuoden 2003 liittymisasiakirjalla (s. 369 ja 370) käyttöön otettu yhteisön suorien tukien vähittäisen käyttöönoton järjestelmä hyväksyttiin Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymisehtoja ja niiden sopimusten mukautuksia, joihin Euroopan unioni perustuu, koskevan asiakirjan mukauttamisesta yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen vuoksi 22.3.2004 tehdyllä päätöksellä 2004/281/EY (EUVL L 93, s. 1). Tämä päätös oli Puolan kumoamiskanteen kohteena, mutta yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi sen asiassa C-273/04, Puola v. neuvosto, 23.10.2007 antamallaan tuomiolla (Kok., s. I-8925). Ks. katsauksesta järjestelmään ja sen toimintaan julkisasiamies Poiares Maduron kyseisessä asiassa 21.6.2007 antama ratkaisuehdotus.

38. Toisin kuin kantajana oleva toimielin väittää, riidanalaisessa päätöksessä näiden tekijöiden ei kuitenkaan esitetä olevan poikkeuksellisia olosuhteita vaan nimenomaan tekijöitä, jotka ovat tyypillisiä Latvian maatalouden rakenteelle ja joihin viitataan ennen kaikkea laman taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten arvioinnin kannalta, ja tämä on tärkein tekijä, jonka vuoksi hyväksytyt toimenpiteet ovat tämän päätöksen johdanto-osan kolmannen ja neljännen perustelukappaleen mukaan perusteltuja. Samaa voidaan sanoa siitä riidanalaisen päätöksen johdanto-osan seitsemännessä perustelukappaleessa mainitusta seikasta, että viljelijöillä ei ole pääomaa, minkä rakenteellisuuden komissio lisäksi vain mainitsee, esittämättä tästä kuitenkaan näyttöä. Edellä mainitussa asiassa komissio vastaan neuvosto 29.2.1996 annetusta tuomiosta ilmenee toisaalta selvästi, että kun neuvosto käyttää sille SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan nojalla kuuluvaa toimivaltaa, se saa nojautua tietyn talouden alan rakenteellisten ongelmien *jatkumiseen* tai *pahentumiseen* arvioidessaan epäedullisen suhdanteen vaikutuksia tällaiselle alalle. [17]

39. Komission väitteestä, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen johdanto-osan toisessa perustelukappaleessa mainittu tulotason aleneminen vuonna 2009, päätöksen johdanto-osan neljännessä perustelukappaleessa mainittu ”maailmanlaajuisen kriisin aiheuttaman maailmantalouden taantuman syveneminen” vuonna 2009 sekä sitä seuraavassa viidennessä perustelukappaleessa mainittu maatalouden tuotantopanosten hintojen nousu vuonna 2008 ovat koskeneet kaikkia jäsenvaltioita, on muistutettava, että oikeuskäytännön perusteella se, että tietty tilanne voisi koskea samaan aikaan useita jäsenvaltioita tai mahdollisesti liittyä eri talouden aloihin, ei estä sitä, että se saattaisi tästä huolimatta olla merkityksellinen seikka SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan soveltamisen kannalta, [18] kun otetaan huomioon myös erityiset seuraukset, joita siitä on saattanut aiheutua tietyssä jäsenvaltiossa. Komissio korostaa itsekin kirjelmissään, että talouskriisi on vaikuttanut vakavalla tavalla Latviaan, mikä on edellä kuvatulla tavalla tärkein seikka, johon neuvosto on nojautunut riidanalaisessa päätöksessä. Komissio ei myöskään sulje pois sitä, että yleinen talouskriisi voisi teoriassa olla poikkeuksellinen olosuhde.

40. Todettakoon lopuksi komission väitteestä, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen johdanto-osan kahdeksanteen perustelukappaleeseen sisältyvät tiedot, jotka koskevat taantuman iskemistä maatalousmaamarkkinoille, eivät ole uskottavia, koska niiden viitetasona on kauppojen määrä vuonna 2007, jolloin niin sanottu ”kiinteistökupla” saavutti huipputasonsa, tämä ei ole riittävä seikka kyseenalaistamaan laman poikkeuksellisuutta, jota komissiokaan ei ole kiistänyt, ja sen seurauksia Latvian maatalousalalle, vaikka sitä tukisivat riittävät todisteet. [19]

41. Edellä esitetyn perusteella katson, ettei komissio ole osoittanut, että sellaisten seikkojen olemassaoloa, joilla voitaisiin perustella päätöksen tekeminen SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan nojalla, olisi arvioitu ilmeisen virheellisesti.

2. Riidanalaisella päätöksellä hyväksyttyjen toimenpiteiden epäasianmukaisuus ja suhteettomuus

42. Komissio vetoaa ennen kaikkea siihen, että maa-alueiden hankkimiseksi käyttöön otettavat tukijärjestelmät eivät mahdollista riidanalaisen päätöksen johdanto-osan toisessa perustelukappaleessa mainittujen rakenteellisten ongelmien ratkaisemista eivätkä paranna näitä ongelmia, erityisesti Latvian tilojen pientä kokoa. Se nojautuu Eurostatin laatimiin tietoihin ja huomauttaa, että Latvian maatilojen keskikoko on suurentunut vuosien aikana suureksi osaksi riippumatta maatalousmaan hankkimiseen tarkoitettujen tukien myöntämisestä. Totean tässä yhteydessä, että komission esittämät tilastotiedot osoittavat, että Latvian maatilojen rakenne on kehittynyt merkittävämmin vuosina 2003–2005, jolloin maatalousmaan hankkimiseksi myönnettäviä tukia koskeva järjestelmä oli toiminnassa (maatilojen

17 — Asia C-122/94 (Kok., s. I-881, 21 kohta).

18 — Komission vastaavanlainen perustelu hylättiin em. asiassa komissio v. neuvosto 29.2.1996 annetun tuomion 22 kohdassa.

19 — Tiedot, joihin komissio viittaa, sisältyvät Center for Economic and Policy Researchin helmikuun 2010 artikkeliin, jonka otsikkona on Latvia’s Recession: the Cost of Adjustement With An ”Internal Devaluation”, eivätkä liity erityisesti maatalousmaamarkkinoihin.

keskikoko kasvoi 5,2 hehtaaria), kuin vuosina 2005–2007 (3,2 hehtaaria), eikä siten voida sulkea pois sitä, että kyseinen järjestelmä on osaltaan suoraan johtanut suurempaan kasvuun vuosina, joiden aikana se oli toiminnassa. Vaikka näiden tietojen perusteella pitäisi katsoa, että tämän järjestelmän toiminta on kasvattanut Latvian maatilojen keskikokoa vain hyvin vähän, tämä ei mielestäni missään tapauksessa riittäisi sellaisenaan osoittamaan, että neuvosto olisi *selvästi* ylittänyt harkintavaltansa rajat katsoessaan, että riidanalaisessa päätöksessä hyväksytyt toimenpiteet olisivat olleet asianmukaisia erityisesti riidanalaisen päätöksen johdanto-osan kuudennessa perustelukappaleessa mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi eli työttömien kannustamiseksi hankkimaan maatalousmaata, tilojen kokorakenteen parantamista koskevan mahdollisuuden antamiseksi sellaisille kotitarvetilojen viljelijöille, jotka eivät enää työskentele muulla alalla kuin maataloudessa, ja maatalousmaan myymisen helpottamiseksi sellaisten työttömien osalta, jotka tarvitsevat pääomaa siirtyäkseen itsenäisiksi ammatinharjoittajiksi.

43. Komissio korostaa toiseksi, että se antoi kriisin seurausten hoitamiseksi vuonna 2009 erityisen tiedonannon eli komission tiedonannon tilapäisistä yhteisön puitteista valtiontukitoimenpiteille rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi tämänhetkisessä finanssi- ja talouskriisissä [20] (jäljempänä tilapäiset puitteet), ja näiden puitteiden, [21] sellaisina kuin ne ovat myöhemmin muutettuina, perusteella hyväksyttiin erilaisia muotoja, joilla jäsenvaltiot saivat antaa tukea maatiloille ja joihin kuului enintään 15 000 euron suuruinen tilapäinen tuki vuoden 2010 loppuun asti. Komissio katsoo, että koska neuvosto ei ollut ottanut huomioon kyseistä tukea, joka on nimenomaisesti suunnattu samojen talouskriisiin liittyvien ongelmien korjaamiseen, ja koska erityisesti se ei selvittänyt, olisiko kyseiset ongelmat voitu korjata kyseisellä tuella, se on loukannut suhteellisuusperiaatetta. Komissio katsoo lisäksi, että neuvoston olisi pitänyt ottaa huomioon muut komission ja neuvoston itsensä hyväksymät välineet, joilla riidanalaisessa päätöksessä mainittuja ongelmia pyrittiin korjaamaan tai joita Latvia olisi mahdollisesti voinut käyttää tähän tarkoitukseen.

44. Komission perustelut edellyttävät sen arvioimista, onko – ja jos on niin missä määrin – neuvosto velvollinen ottamaan huomioon toimenpiteet, joita on jo toteutettu unionin tasolla niiden tilanteiden korjaamiseksi, joihin pyynnön esittänyt jäsenvaltio vetoaa poikkeuksellisina olosuhteina. Viittaan tässä yhteydessä asiassa C-117/10 tänään antamani ratkaisuehdotuksen 96 kohdassa esittämiini seikkoihin ja katson, että neuvostolla on ainakin velvollisuus ottaa huomioon voimassa olevat toimenpiteet, jotka on *nimenomaisesti* suunnattu korjaamaan tilanteet, joilla kyseessä olevien tukien myöntämistä voidaan perustella, kun se suorittaa SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitetun arvioinnin, [22] ilman että tämä tarkoittaisi sitä, että tämä toimielin olisi velvollinen tutkimaan tai ilmoittamaan päätöksessään kaikki oikeussäännöt, joissa säännellään kyseistä alaa.

45. Nyt käsiteltävässä asiassa riidanalaisesta päätöksestä ei käy ilmi, että neuvosto olisi tarkastellut sitä, oliko Latvia käyttänyt tilapäisissä puitteissa tarjottuja mahdollisuuksia ja millaisia vaikutuksia mahdollisilla näin toteutetuilla toimenpiteillä oli ollut. [23] Totean kuitenkin, että määrältään rajattu suora tuki, johon komissio viittaa, oli kylläkin tarkoitettu lieventämään kriisin taloudellisia vaikutuksia, mutta sitä ei nimenomaisesti ollut tarkoitettu kannustamaan maatilojen rakenteen parantamiseen tarkoitettuja investointeja; lisäksi sitä voitiin myöntää ainoastaan 31.12.2010 asti. Näissä olosuhteissa neuvosto on mielestäni aivan oikein voinut katsoa, että tarkemmin kohdennetulla ja ajalliselta ulottuvuudeltaan laajemmalla toimenpiteellä – mahdollisesti yhdessä muiden välineiden kanssa – voitaisiin sekä tavoitella talouskriisin seurausten, erityisesti maanviljelijöillä olevien luotonsaannin vaikeuksien, lieventämistä koskevaa päämäärää että vastata paremmin Latvian maatalouselinkeinon rakenteellisiin ongelmiin. Vaikka oli mielestäni neuvoston tehtävänä ottaa riidanalaisessa päätöksessä huomioon

20 — EUVL C 83, s. 1.

21 — Komission tiedonanto – Valtiontukitoimenpiteitä rahoituksen saatavuuden turvaamiseksi tämänhetkisessä finanssi- ja talouskriisissä koskevien tilapäisten yhteisön puitteiden muuttamisesta (EUVL 2009, C 261, s. 2).

22 — Ks. vastaavasti myös julkisasiamies Cosmasin kyseisessä asiassa C-122/94 antama ratkaisuehdotus, erityisesti 85 kohta.

23 — Korostettakoon, että viittaus, joskin suppea, tilapäiseen viitekehykseen ja sen riittämättömyys talous- ja rahoituskriisin aiheuttamien vaikeuksien ratkaisemiseen sisältyy Latvian viranomaisten neuvostolle lähettämän, 3.12.2009 päivätyn kirjeen 9 kohtaan.

toimenpiteet, joilla pyrittiin estämään maaseudun työttömyys maaseudun kehittämistä koskevan yhteisön politiikan yhteydessä asetuksen N:o 1698/2005 mukaisesti,[24] tällainen laiminlyönti ei mielestäni myöskään sellaisenaan riitä kyseenalaistamaan tämän päätöksen laillisuutta, kun otetaan huomioon, että viimeksi mainitun päätöksen perustelut ovat moninaiset ja se perustuu kokonaisarviointiin kyseisen alan tilanteesta tietyssä tilapäisessä suhdanteessa. Todettakoon lisäksi, että Latvian viranomaiset ilmoittivat neuvostolle lähettämässään, 3.12.2009 päivätyssä kirjeessä osittain syyt, joiden vuoksi ne katsoivat, että tällaiset toimenpiteet eivät voisi korvata järjestelmää, jonka tarkoituksena on kannustaa viljelijöitä hankkimaan maatalousmaita. Mielestäni ei sitä vastoin vaikuta siltä, että neuvostolla olisi erityinen velvollisuus ottaa huomioon asetus N:o 1535/2007,[25] kuten komissio väittää, koska kyseessä on säädös, jota ei ole erityisesti tarkoitettu päätöksessä mainittujen päämäärien tavoitteluun. Riidanalaisessa päätöksessä hyväksytty järjestelmä on joka tapauksessa suunnattu kannustamaan investointia maatalousmaahan, joten se toimii eri tasolla kuin asetus.

46. Lopuksi komissio väittää, että hyväksyttyjen toimenpiteiden ajallinen ulottuvuus sekä niiden vaikutusten pitkäaikaisuus (kun kyseessä on pitkäaikaisten lainojen rahoittaminen) tekevät jo sellaisenaan tällaisista toimenpiteistä suhteettomia.

47. Mielestäni neuvoston SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan mukaisen toimivallan poikkeuksellisuudesta seuraa, että kyseisen määräyksen nojalla myönnetyn poikkeuksen on oltava ajallisesti rajattu ja se on myönnettävä ainoastaan niin pitkäksi ajaksi kuin päätöksen perusteluissa mainittujen olosuhteiden korjaamiseksi on tarpeen.[26] Tämä merkitsee sitä, että jos SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannen alakohdan perusteella annetun päätöksen kohteena on tukijärjestelmä, jota on tarkoitus soveltaa suhteellisen pitkään, kuten nyt tarkasteltavassa tapauksessa, neuvosto on mielestäni velvollinen ilmoittamaan ne syyt, joiden vuoksi se katsoo tämän olevan tarpeen niiden olosuhteiden perusteella, joihin tuen soveltuvuutta sisämarkkinoille koskevan väitteen tueksi on vedottu. Vaikka nyt käsiteltävässä asiassa Latvian viranomaisten neuvostolle lähettämässä, 27.11.2009 päivätyssä kirjeessä sekä riidanalaisessa päätöksessä annetaan vain niukasti tietoa syistä, joiden perusteella on katsottu tarpeelliseksi hyväksyä kyseinen järjestelmä neljän vuoden ajaksi, nämä syyt ovat pääteltävissä asiayhteydestä, johon kyseinen päätös liittyy, sekä päätöksellä hyväksyttyjen toimenpiteiden, ongelmien, joita niillä pyritään ratkaisemaan, ja niillä tavoiteltujen päämäärien luonteesta. Lisäksi neuvosto on antanut lisätietoja kirjelmissään.

48. Komission väitteestä totean, että se perustuu lähinnä toteamukseen, että riidanalaisessa päätöksessä myönnetyn poikkeuksen kesto on sama kuin vuosien 2007–2013 maatalouden suuntaviivojen soveltamisaika; kantajana olevan komission mielestä tämä paljastaa, että neuvoston ratkaisussa on kyse enemmän halusta estää kyseisten suuntaviivojen soveltaminen kuin halusta rajoittaa poikkeus siihen toimenpiteeseen, joka on ehdottomasti tarpeen todetun epätasapainon korjaamiseksi. Vaikka kyseinen ajallinen yhteneväisyys pitää paikkansa, katson, että kun otetaan huomioon ne pitkän aikavälin päämäärät, joita päätöksellä tavoitellaan, sekä talous- ja rahoituskriisin seurausten vaikutukset, joihin päätöksessä vedotaan poikkeuksellisina olosuhteina ja jotka myös todennäköisesti ulottuvat pitkälle ajalle, komissio ei ole onnistunut osoittamaan, että neuvosto hyväksyessään kyseisen järjestelmän 1.1.2010 ja 31.12.2013 väliseksi ajaksi olisi ilmeisellä tavalla ylittänyt harkintavaltansa rajat käyttäessään sille SEUT 108 artiklan 2 kohdan kolmannessa alakohdassa annettua toimivaltaa.

V Ratkaisuehdotus

49. Edellä 15–31 kohdassa esitetyistä syistä ehdotan, että unionin tuomioistuin

24 — Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston) tuesta maaseudun kehittämiseen 20.9.2005 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1698/2005 (EUVL L 277, s. 1).

25 — Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maataloustuotteiden tuotannon alalla 20.12.2007 annettu komission asetus (EY) N:o 1535/2007 (EUVL L 337, s. 35).

26 — Ks. vastaavasti em. asia C-122/94, komissio v. neuvosto, tuomion 25 kohta.

— hyväksyy neuvoston toimivallan puuttumista koskevan ensimmäisen kanneperusteen

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— velvoittaa neuvoston korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja

— toteaa, että väliintulijana oleva jäsenvaltio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.